

Druk nr 1026
Warszawa, 24 października 2002 r.

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IV kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-226-02

Pan
Marek Borowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

- **o ratyfikacji Protokołu o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniającego Konwencje Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 15 listopada 2000 r.**

W załączeniu przedstawiam także opinie dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Ponadto uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych zostali upoważnieni Minister Spraw Zagranicznych oraz Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Z wyrazami szacunku
/-/ Leszek Miller

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej
PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

W dniu 15 listopada 2000 r. został przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych Protokół o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniający Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, w następującym brzmieniu:

Po zaznajomieniu się z powyższym Protokołem, w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

- został on uznany za słuszny zarówno w całości, jak i każde z postanowień w nim zawartych,
- jest przyjęty, ratyfikowany i potwierdzony,
- będzie niezmiennie zachowywany.

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej. Dano w Warszawie, dnia.....2002 r.

PREZYDENT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Aleksander Kwaśniewski

PREZES RADY MINISTRÓW

Leszek Miller

U S T A W A

z dnia..... 2002 r.

o ratyfikacji Protokołu o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniającego Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 15 listopada 2000 r.

Art. 1. Wyraża się zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ratyfikacji Protokołu o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniającego Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 15 listopada 2000 r.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

U Z A S A D N I E N I E

do wniosku o ratyfikację Protokołu o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 15 listopada 2000 r., uzupełniającego Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej.

Projekt Protokołu o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, zwłaszcza kobietami i dziećmi, został opracowany przez Komitet Ad Hoc powołany na podstawie Rezolucji Zgromadzenia Ogólnego Nr 53/11 z dnia 9 grudnia 1998 r. Przedmiotowy Protokół został przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w listopadzie 2000 r., a następnie otwarty do podpisu dla wszystkich państw w dniach 12-15 grudnia 2000 r. w Palermo, a po tym terminie w siedzibie Organizacji Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku do dnia 12 grudnia 2002 r.

Protokół uzupełnia Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej.

Podczas pierwszej sesji Komitetu Ad Hoc (19 - 29 stycznia 1999 r.) ramowy projekt przedmiotowego Protokołu został przedstawiony przez delegacje Stanów Zjednoczonych i Argentyny.

Przedmiotowy Protokół został podzielony na następujące rozdziały:

- I. Postanowienia ogólne,
- II. Ochrona ofiar handlu ludźmi,
- III. Zapobieganie, współpraca i inne działania,

IV. Postanowienia końcowe.

Zgodnie z artykułem 2 przedmiotowy Protokół ma za zadanie:

- 1) zapobiegać i zwalczać handel ludźmi, w szczególności mając na względzie kobiety i dzieci,
- 2) zapewniać ochronę ofiarom takiego handlu, z uwzględnieniem praw człowieka oraz
- 3) promować współpracę między Państwami-Stronami.

Według artykułu 3 „handel ludźmi” polega na werbowaniu, transporcie, przekazywaniu, przechowywaniu albo przyjmowaniu osób. Wymienione działania mają zostać osiągnięte, z zastosowaniem groźby lub użycia siły lub innej formy przymusu, uprowadzenia, oszustwa, wprowadzenia w błąd, nadużycia władzy lub wykorzystania słabości albo przejęcia kontroli nad inną osobą do celów wykorzystania. „Wykorzystanie” oznacza wykorzystanie prostytutki innych osób lub inne formy eksploatacji seksualnej, przymusową pracę lub usługi, niewolnictwo lub praktyki podobne do niewolnictwa, zniewolenie, a także usuwanie organów.

Zgodnie z art. 197 - 200 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.) doprowadzanie innych osób do obcowania płciowego przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem, wykorzystując ich bezradność lub brak zdolności do rozpoznawania znaczenia czynu lub pokierowania swoim postępowaniem, stosunek zależności lub krytyczne położenie jest karalne. Art. 203 i 204 Kodeksu karnego penalizuje nakłanianie do prostytutki przemocą, groźbą bezprawną, podstępem, wykorzystując stosunek zależności lub krytyczne położenie lub w celu osiągnięcia korzyści majątkowej. Ponadto, według art. 20 ustawy z dnia 26 października 1995 r. o pobieraniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów (Dz. U. Nr 138, poz. 682 z późn. zm.), nabywanie lub zbywanie organów, pośredniczenie w ich nabywaniu lub zbywaniu, jak również uczestniczenie w przeszczepianiu w celach uzyskania korzyści majątkowej jest karalne.

W polskim prawie karnym zachodzi konieczność spenalizowania werbowania, transportu, przekazania, przechowania lub przejęcia dziecka, tj. osoby, która nie ukończyła osiemnastego roku życia, w celu jej wykorzystania, tzn. usługi o charakterze przymusowym, zniewolenia albo usunięcia organów. Wydaje się, że zakres ochrony prawnokarnej przewidziany w art. 191 § 1 i art. 192 § 1 Kodeksu karnego oraz w art. 20 ust. 1 ustawy o pobieraniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów nie jest wystarczający w tym względzie.

Zakres zastosowania przedmiotowego Protokołu (artykuł 4) obejmuje prewencję, dochodzenie, ściganie czynów uznanych za przestępstwa zgodnie z artykułem 5. Przestępstwa muszą dotyczyć działalności zorganizowanej grupy przestępczej oraz posiadać charakter międzynarodowy.

Art. 258 Kodeksu karnego przyjmuje odpowiedzialność karną za udział w zorganizowanej grupie albo związku mającym na celu popełnianie przestępstw. W związku z powyższym, nie ma konieczności dokonywania zmian w polskim prawie karnym.

Artykuł 5 nakłada na Państwa-Strony obowiązek wprowadzenia w krajowych porządkach prawnych odpowiedzialności karnej za handel ludźmi popełniony umyślnie oraz usiłowanie, współsprawstwo oraz organizowanie lub kierowanie ww. przestępstwami.

Art. 253 § 1 Kodeksu karnego penalizuje uprawianie handlu ludźmi. Zgoda ofiar nie zwalnia z odpowiedzialności. Pojawia się tutaj niepewność, czy pojęcie „handel” obejmuje wszystkie zachowania określone w artykule 3 Protokołu. W związku z powyższym, może być uzasadniona ewentualna nowelizacja Kodeksu karnego.

Przedmiotowy Protokół zapewnia ochronę ofiarom handlu w postaci ochrony prywatności i tożsamości ww. ofiar, odpowiednich informacji dotyczących ochrony prawnej. Ponadto zachęca Państwa-Strony do zapewnienia ofiarom odpowiedniego zakwaterowania, doradztwa, opieki medycznej itd. (artykuł 6).

Państwo, którego obywatelem jest ofiara handlu bądź przynajmniej posiada w nim prawo stałego pobytu, powinno ułatwić powrót osoby bez zbędnej zwłoki (artykuł 8).

W celu zapobiegania i zwalczania handlu ludźmi, zwłaszcza kobietami i dziećmi, oraz ochrony ofiar handlu Protokół nakłada obowiązek ustalenia odpowiednich programów i środków.

W Rozdziale III został nałożony na Państwa-Strony obowiązek wzmocnienia środków kontroli granicznej (artykuł 11). Ponadto Państwa zostały zobowiązane do zapewnienia odpowiedniej jakości paszportów i dowodów osobistych, zmniejszającej możliwość ich fałszowania.

Przedmiotowy Protokół będzie podlegał ratyfikacji za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie i dlatego, zgodnie z art. 91 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, będzie miał pierwszeństwo przed ustawą. W związku z powyższym, pełne dostosowanie określeń występujących w ww. Protokole do systemu prawa polskiego nie jest konieczne.

Zjawisko handlu ludźmi staje się coraz bardziej powszechne. Niestety, na tym polu nie ma odpowiednich regulacji prawnych ani statystyk przedstawiających skalę problemu. W związku z takimi czynnikami jak ubóstwo, bezrobocie oraz bardzo niskie zarobki zwiększa się liczba osób zainteresowanych nielegalną migracją. Wzrasta również ryzyko stania się ofiarą zorganizowanej grupy przestępczej trudniącej się tym procederem. Zjawiskiem towarzyszącym handlowi ludźmi jest prostytucja. Jeżeli chodzi o wykorzystywanie kobiet i dzieci do celów prostytucji, obywatele krajów Europy Centralnej i Środkowej stanowią bardzo liczną grupę. Są to najczęściej Węgrzy, Polacy, Czesi, Rosjanie, Rumuni, Albańczycy, Ukraińcy, Łotysze. Zgodnie z danymi UNDP około 500 tysięcy kobiet z postkomunistycznych państw została sprzedana do krajów Europy Zachodniej. Polska funkcjonuje w szczególności jako kraj

tranzytowy. Obywatele Ukrainy, Rosji i państw bałtyckich często są przywożeni do Polski, a potem - odsprzedawani np. do krajów Unii Europejskiej.

Wejście w życie względem Polski postanowień przedmiotowego protokołu spowoduje konieczność dokonania zmian w art. 191 § 1 oraz art. 192 § 1 i ewentualnie w art. 253 § 1 Kodeksu karnego, a także w art. 20 ust. 1 ustawy o pobieraniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów.

Związanie Polski postanowieniami protokołu nie spowoduje skutków finansowych dla podmiotów sektora finansów publicznych w postaci zmniejszenia ich dochodów lub zwiększenia wydatków, poza limity przewidziane w danej części budżetowej. Zadania wynikające ze stosowania postanowień konwencji będą realizowane przez odpowiednie organy w ramach zadań własnych.

Postanowienia Protokołu o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 15 listopada 2000 r., uzupełniającego Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, nie dotyczą: pokoju, sojuszy, układów politycznych lub wojskowych; ani też członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w organizacji międzynarodowej. Na podstawie postanowień Protokołu nie nastąpi również przekazanie organizacji międzynarodowej lub organowi międzynarodowemu żadnych kompetencji organów władzy państwowej (art. 90 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej). Związanie Rzeczypospolitej Polskiej postanowieniami protokołu nie spowoduje także żadnych dodatkowych obciążeń finansowych budżetu państwa.

Jednakże, postanowienia przedmiotowego Protokołu dotyczą wolności, praw lub obowiązków obywatelskich określonych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a związanie nimi Rzeczypospolitej Polskiej będzie skutkowało koniecznością dokonania wskazanych wyżej zmian w polskim prawie wewnętrznym. Tym samym, zachodzą przesłanki związania Rzeczypospolitej Polskiej postanowieniami przedmiotowego protokołu w drodze ratyfikacji za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie, tj. w trybie art. 89 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

SEKRETARZ
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ STANU
W MINISTERSTWIE SPRAW ZAGRANICZNYCH

Prof. dr hab. Danuta Hübner
Sokr. Min. DH/1273/2002/DPE-agg

Warszawa, 09.05. 2002 r.

Pan
Krzysztof Janik
Minister Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Opinia do projektu uzasadnienia do wniosku o ratyfikację Protokołu o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu handlu ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 15 listopada 2000 r., uzupełniającego Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, wyrażona na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494) przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Minister Danutę Hübner, działającą z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej

W związku z przedłożonym projektem uzasadnienia do wniosku o ratyfikację Protokołu o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu handlu ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 15 listopada 2000 r., uzupełniającego Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej (pismo nr L-III-209/00/AR), uprzejmie informuję, iż nie zgłaszam uwag.

Odnosząc się do Protokołu o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu handlu ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 15 listopada 2000 r., uzupełniającego Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

- I. Przedstawiony Protokół stanowi uzupełnienie Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej i należy go interpretować razem z przepisami powyższej Konwencji. Protokół ma na celu zapobieganie, zwalczanie oraz karanie handlu ludźmi, zapewnienie ochrony ofiarom takiego handlu z uwzględnieniem poszanowania praw człowieka oraz promowanie współpracy między państwami uczestniczącymi w realizacji tego celu.
- II. Kwestie dotyczące handlu ludźmi zostały uregulowane w prawie Unii Europejskiej m.in. w następujących aktach prawnych przyjętych przez państwa członkowskie:

- art. 29 i 30 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE),
- Wspólnym Działaniu przyjętym przez Radę Unii Europejskiej 24 lutego 1997 roku na podstawie Artykułu K.3 Traktatu o Unii Europejskiej, dotyczącym zwalczania przemytu osób i seksualnego wykorzystania dzieci (Dz. Urz. WE nr L 63, 04.03.1997),
- Uchwale Parlamentu Europejskiego w sprawie przemytu osób (Dz. Urz. WE nr C 32, 05.02.1996),
- Uchwale Parlamentu Europejskiego w sprawie Komunikatu Komisji Europejskiej do Rady Unii Europejskiej i Parlamentu Europejskiego o przemyśle kobiet w celu wykorzystania seksualnego (Dz. Urz. WE nr C 14, 19.01.1998).

III. Zgodnie z postanowieniami art. 29 Traktatu o Unii Europejskiej, celem Unii jest zapewnienie obywatelom odpowiednio wysokiego poziomu bezpieczeństwa. Cel ten osiągany jest poprzez zapobieganie i zwalczanie przestępczości, zorganizowanej lub wszelkiej innej, w szczególności terroryzmu, handlu ludźmi i przestępstw przeciwko dzieciom, nielegalnego przemytu narkotyków itp. Z tego względu istnieje konieczność podjęcia współpracy między służbami policyjnymi, celnymi i innymi kompetentnymi organami państw członkowskich. Współpraca ta ma obejmować zarówno działania operacyjne, jak też zbieranie i wymianę niezbędnych dla celów śledztwa informacji, współpracę w szkoleniach, wymianę oficerów łącznikowych, pomoc w zakresie wyposażenia, współpracę w dziedzinie badań naukowych, a także wspólną ocenę technik śledczych używanych w wykrywaniu poważnych form przestępczości zorganizowanej. Należy zauważyć, iż postanowienia Traktatu nie odnoszą się do współpracy między służbami policyjnymi i celnymi państw członkowskich z państwami trzecimi, nie będącymi członkami Unii Europejskiej.

IV. Kwestie dotyczące handlu i przemytu osób zostały uregulowane w prawie Unii Europejskiej we Wspólnym Działaniu przyjętym 24 lutego 1997 roku. Celem powyższej regulacji jest stworzenie ogólnych zasad zmierzających do zwalczania określonych form nielegalnej imigracji. W ww. dokumencie zalecono podjęcie współpracy z władzami państw członkowskich, odpowiedzialnymi za ściganie oraz karanie, a także stworzenie systemu informacyjnego związanego z przemytem osób. W szczególności państwa członkowskie powinny zapewnić właściwą ochronę świadkom, którzy dostarczą informacji dotyczącej przemytu, umożliwić udzielenie pomocy ofiarom przemytu i ich rodzinom.

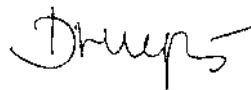
V. W Uchwale Parlamentu Europejskiego w sprawie przemytu osób wezwano państwa członkowskie do podjęcia wzajemnej współpracy w tej dziedzinie, w szczególności między organami wymiaru sprawiedliwości i policji. W pkt 5 ww. uchwały stwierdza się, iż mimo, że przemyt osób nie został w sposób bezpośrednio uregulowany w Traktacie o Unii Europejskiej (TUE), przewiduje się natychmiastowe podjęcie wspólnych działań dotyczących tych kwestii. Ponadto, w powyższej uchwale zachęca się państwa członkowskie do podejmowania odpowiednich środków w celu przeciwdziałania przemytowi oraz wzywa się do traktowania omawianego zagadnienia jako poważnego przestępstwa naruszającego prawa człowieka. Podkreśla się również znaczenie poszerzania świadomości społecznej dotyczącej przemytu osób.

VI. Kwestie dotyczące handlu kobietami zostały poruszone w Uchwale Parlamentu Europejskiego w sprawie komunikatu Komisji Europejskiej do Rady Unii Europejskiej i Parlamentu Europejskiego o przemyśle osób w celu wykorzystania

seksualnego. W ww. uchwale podkreślono, że przemyt kobiet jest problemem o charakterze globalnym, który wymaga podjęcia międzynarodowej współpracy w celu przeciwdziałania, zwalczania i efektywnego ścigania tego rodzaju przestępstw.

- VII. Przedłożony do zaopiniowania projekt realizuje wszystkie powyższe cele, regulując techniczne zasady współpracy, która ma na celu zwiększenie skuteczności działań organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości.
- VIII. Zauważyć należy również, że w dniu 8 grudnia 2000 r. Rada UE podjęła decyzję o podpisaniu, w imieniu Wspólnoty Europejskiej, omawianego Protokołu (Dz. Urz. WE Nr L 30, 01.02.2001). Ostatecznie, podczas międzynarodowej konferencji w Palermo w dniach 12-15 grudnia 2000 r. Komisarz Antonio Vitorino podpisał Konwencję wraz z omawianym Protokołem.
- IX. W konkluzji stwierdzam, iż z punktu widzenia prawa Unii Europejskiej nie ma przeciwwskazań do ratyfikacji Protokołu o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu handlu ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 15 listopada 2000 r., uzupełniającego Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej.

Z poważaniem,

Do uprzejmej wiadomości:
Pan Aleksander Proksa
Sekretarz Rady Ministrów

**PROTOKÓŁ O ZAPOBIEGANIU, ZWALCZANIU
ORAZ KARANIU ZA HANDEL LUDŹMI,
W SZCZEGÓLNOŚCI KOBIECAMI I DZIEĆMI,
UZUPEŁNIAJĄCY KONWENCJĘ NARODÓW
ZJEDNOCZONYCH PRZECIWKO
MIĘDZYNARODOWEJ PRZESTĘPCZOŚCI
ZORGANIZOWANEJ**

**NARODY ZJEDNOCZONE
2000**

Protokół o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniający Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej

Preambuła

Państwa-Strony niniejszego Protokołu,

- oświadczając, iż skuteczne działania mające na celu zapobieganie i zwalczanie handlu ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, wymagają podjęcia wszechstronnych wysiłków międzynarodowych w krajach pochodzenia, tranzytu i przeznaczenia, które obejmowałyby działania zapobiegające takiemu handlowi, mające na celu karanie sprawców oraz ochronę ofiar takiego handlu, także poprzez ochronę uznawanych na arenie międzynarodowej ich praw człowieka,

- biorąc pod uwagę fakt, iż pomimo istnienia szeregu międzynarodowych instrumentów prawnych określających zasady i praktyczne działania mające na celu zwalczanie wykorzystywania ludzi, w szczególności kobiet i dzieci, nie ma instrumentu prawnego o charakterze uniwersalnym, który dotyczyłby wszystkich aspektów handlu ludźmi,

- zaniepokojone tym, że przy braku takiego instrumentu osoby stanowiące potencjalne ofiary takiego handlu nie podlegają wystarczającej ochronie,

- odwołując się do rezolucji Zgromadzenia Ogólnego nr 53/111 z dnia 9 grudnia 1998 roku, w której Zgromadzenie postanowiło powołać otwarty międzyrządowy komitet ad hoc w celu opracowania kompleksowej konwencji międzynarodowej przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej oraz w celu omówienia i opracowania, inter alia, międzynarodowego instrumentu prawnego dotyczącego handlu kobietami i dziećmi,

- przekonane, że uzupełnienie Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej międzynarodowym instrumentem prawnym mającym na celu zapobieganie, zwalczanie i karanie za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, będzie pomocne w zapobieganiu i zwalczaniu takiej przestępczości, uzgodniły, co następuje:

I. Postanowienia ogólne

Artykuł 1

Stosunek do Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej

1. Niniejszy Protokół uzupełnia Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, zwanej dalej „Konwencją”. Powinien on być interpretowany łącznie z Konwencją.

2. Postanowienia Konwencji stosuje się, mutatis mutandis, do niniejszego Protokołu, chyba że zawiera on postanowienia odmiennej treści.

3. Czyny uznane za przestępstwa zgodnie z artykułem 5 niniejszego Protokołu będą uważane za czyny uznane za przestępstwa zgodnie z Konwencją.

Artykuł 2

Określenie celu

Celami niniejszego Protokołu są:

- a) zapobieganie i zwalczanie handlu ludźmi, ze szczególnym uwzględnieniem handlu kobietami i dziećmi;
- b) ochrona i pomoc ofiarom takiego handlu, przy pełnym poszanowaniu przysługujących im praw człowieka; oraz
- c) rozwijanie współpracy pomiędzy Państwami-Stronami dla osiągnięcia tych celów.

Artykuł 3

Wyjaśnienie pojęć

W rozumieniu niniejszego Protokołu:

- a) „handel ludźmi” oznacza werbowanie, transport, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osób z zastosowaniem gróźb lub użyciem siły lub też z wykorzystaniem innej formy przymusu, uprowadzenia, oszustwa, wprowadzenia w błąd, nadużycia władzy lub wykorzystania słabości, wręczenia lub przyjęcia płatności lub korzyści dla uzyskania zgody osoby mającej kontrolę nad inną osobą, w celu wykorzystania. Wykorzystanie obejmuje, jako minimum, wykorzystanie prostytutki innych osób lub inne formy wykorzystania seksualnego, pracę lub usługi o charakterze przymusowym, niewolnictwo lub praktyki podobne do niewolnictwa, zniewolenie albo usunięcie organów;
- b) zgoda ofiary handlu ludźmi na zamierzone wykorzystanie, o którym mowa w literze a), nie ma znaczenia, jeżeli posłużono się którąkolwiek z metod, o której mowa w literze a);
- c) werbowanie, transport, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie dziecka celem jego wykorzystania uznawane jest za „handel ludźmi” nawet wówczas, gdy nie obejmuje żadnej z metod, o której mowa w literze a);
- d) „dziecko” oznacza osobę, która nie ukończyła osiemnastego roku życia.

Artykuł 4

Zakres stosowania

Niniejszy Protokół stosuje się, o ile nie stanowi on inaczej, zarówno do zapobiegania, jak i postępowań przygotowawczych i postępowań sądowych w sprawach czynów uznanych za przestępstwa zgodnie z artykułem 5 niniejszego Protokołu, jeżeli mają one charakter

międzynarodowy i zostały popełnione z udziałem zorganizowanej grupy przestępczej, jak również w odniesieniu do ochrony ofiar takich przestępstw.

Artykuł 5 Penalizacja

1. Każde Państwo-Strona podejmie takie ustawodawcze i inne działania, jakie mogą okazać się konieczne dla uznania za przestępstwa czynów, o których mowa w artykule 3 niniejszego Protokołu, jeżeli zostały popełnione umyślnie.

2. Każde Państwo-Strona podejmie również takie ustawodawcze i inne działania, jakie mogą okazać się konieczne dla uznania za przestępstwa:

- a) z zastrzeżeniem uwzględnienia podstawowych pojęć systemu prawnego tego Państwa-Strony, usiłowania popełnienia czynu uznanego za przestępstwo zgodnie z ustępem 1;
- b) uczestnictwa w charakterze współsprawcy w popełnieniu czynu uznanego za przestępstwo zgodnie z ustępem 1; oraz
- c) organizowania innych osób lub kierowania innymi osobami w celu popełnienia czynu uznanego za przestępstwo zgodnie z ustępem 1.

II. Ochrona ofiar handlu ludźmi

Artykuł 6 Pomoc dla ofiar handlu ludźmi i ich ochrona

1. W stosownych przypadkach oraz w zakresie przewidzianym przez swoje prawo wewnętrzne, każde Państwo-Strona będzie chroniło prywatność i tożsamość ofiar handlu ludźmi, włączając w to, inter alia, utajnienie postępowania prawnego dotyczącego takiego handlu.

2. Każde Państwo-Strona zapewni w swym krajowym porządku prawnym środki umożliwiające, w stosownych przypadkach, udzielanie ofiarom handlu ludźmi:

- a) informacji o dotyczących ich postępowaniach sądowym i administracyjnym;
- b) pomocy mającej na celu umożliwienie im przedstawienia swoich poglądów i wątpliwości na odpowiednim etapie postępowania karnego, w sposób nie naruszający prawa do obrony.

3. Każde Państwo-Strona rozważy podjęcie działań mających na celu odzyskanie przez ofiary handlu ludźmi fizycznej, psychicznej i społecznej równowagi, także, w stosownych przypadkach, we współpracy z organizacjami pozarządowymi, innymi właściwymi organizacjami oraz czynnikami społeczeństwa obywatelskiego, w szczególności zaś zapewnienie:

- a) odpowiedniego zakwaterowania;
- b) poradnictwa i informacji, w szczególności dotyczących praw przysługujących ofierze handlu ludźmi, w języku dla niej zrozumiałym;
- c) pomocy medycznej, psychologicznej i materialnej; oraz
- d) możliwości zatrudnienia, kształcenia i szkolenia.

4. Każde Państwo-Strona, stosując postanowienia niniejszego artykułu, uwzględni wiek, płeć oraz szczególne potrzeby ofiar handlu ludźmi, a zwłaszcza szczególne potrzeby dzieci, także w zakresie odpowiedniego zakwaterowania, kształcenia i opieki.

5. Każde Państwo-Strona podejmie wysiłki mające na celu zapewnienie fizycznego bezpieczeństwa ofiarom handlu ludźmi podczas ich pobytu na jego terytorium.

6. Każde Państwo-Strona zapewni w swoim krajowym porządku prawnym środki umożliwiające ofiarom handlu ludźmi uzyskanie zadośćuczynienia za doznaną krzywdę.

Artykuł 7

Status ofiar handlu ludźmi w Państwie przyjmującym

1. Niezależnie od działań określonych w artykule 6 niniejszego Protokołu, każde Państwo-Strona rozważy podjęcie ustawodawczych lub innych stosownych działań umożliwiających ofiarom handlu ludźmi pozostanie na jego terytorium na pobyt czasowy lub stały, stosownie do okoliczności.

2. Wykonując postanowienia ustępu 1, każde Państwo-Strona z odpowiednią troską weźmie pod uwagę względy humanitarne oraz okoliczności losowe.

Artykuł 8

Repatriacja ofiar handlu ludźmi

1. Państwo-Strona, którego obywatelem jest ofiara handlu ludźmi, lub też w którym osoba ta posiadała prawo stałego pobytu w chwili wjazdu na terytorium Państwa-Strony przyjmującego, ułatwi i przyjmie, z należyтым uwzględnieniem bezpieczeństwa tej osoby, jej powrót, bez zbędnej zwłoki.

2. W przypadku powrotu ofiary handlu ludźmi z Państwa-Strony do Państwa-Strony, którego osoba ta jest obywatelem lub w którym posiadała prawo stałego pobytu w chwili wjazdu na terytorium Państwa-Strony przyjmującego, powrót ten powinien nastąpić z należyтым uwzględnieniem bezpieczeństwa tej osoby, jak również z uwzględnieniem postępowania prawnego związanego z faktem, że osoba ta jest ofiarą handlu ludźmi, przy czym powrót taki powinien być w miarę możliwości dobrowolny.

3. Na wniosek Państwa-Strony przyjmującego, wezwane Państwo-Strona sprawdzi, bez zbędnej zwłoki, czy osoba będąca ofiarą handlu ludźmi jest jego obywatelem lub posiadała prawo stałego pobytu na jego terytorium w chwili wjazdu na terytorium Państwa-Strony przyjmującego.

4. W celu ułatwienia powrotu ofierze handlu ludźmi nie posiadającej odpowiednich dokumentów, Państwo-Strona, którego obywatelem jest ta osoba lub na terytorium którego posiadała ona prawo stałego pobytu w chwili wjazdu na terytorium Państwa-Strony przyjmującego, wyrazi na wniosek tegoż Państwa-Strony zgodę na wydanie takich dokumentów podróży lub upoważnienia, jakie mogą być niezbędne dla umożliwienia tej osobie wielokrotnego wjazdu na terytorium tego państwa.

5. Postanowienia niniejszego artykułu nie naruszają żadnych praw przysługujących ofiarom handlu ludźmi na podstawie prawa wewnętrznego Państwa-Strony przyjmującego.

6. Postanowienia niniejszego artykułu nie naruszają żadnych obowiązujących dwustronnych lub wielostronnych umów lub porozumień, które, w całości lub części, dotyczą powrotu ofiar handlu ludźmi.

III. Zapobieganie, współpraca i inne działania

Artykuł 9

Zapobieganie handlowi ludźmi

1. Państwa-Strony określą ogólne założenia polityki, programy oraz inne działania mające na celu:

- a) zapobieganie i zwalczanie handlu ludźmi; oraz
- b) ochronę ofiar handlu ludźmi, w szczególności kobiet i dzieci, przed ponownym ich wykorzystaniem.

2. Państwa-Strony będą dążyły do podejmowania działań takich jak prowadzenie badań, kampanii informacyjnych i medialnych oraz podejmowanie inicjatyw społecznych i gospodarczych w celu zapobiegania i zwalczania handlu ludźmi.

3. Kierunki polityki, programy oraz inne działania określone zgodnie z postanowieniami niniejszego artykułu obejmą, stosownie do okoliczności, współpracę z organizacjami pozarządowymi, innymi właściwymi organizacjami oraz czynnikami społeczeństwa obywatelskiego.

4. Państwa-Strony będą podejmowały lub wzmacniały, także poprzez współpracę dwustronną i wielostronną, działania mające na celu eliminowanie czynników takich jak ubóstwo, zacofanie oraz brak równych możliwości, prowadzących do narażenia osób, w szczególności kobiet i dzieci, na stawanie się obiektem handlu.

5. Państwa-Strony będą podejmowały lub wzmacniały ustawodawcze lub inne działania, takie jak działalność edukacyjna, społeczna i kulturalna, także poprzez współpracę dwustronną i wielostronną, tak, aby przeciwdziałać powstawaniu zapotrzebowania sprzyjającego wszelkim formom wykorzystania osób, w szczególności kobiet i dzieci, które prowadzi do handlu ludźmi.

Artykuł 10

Wymiana informacji i szkolenie

1. Organy ścigania, imigracyjne lub inne właściwe organy Państw-Stron, stosownie do okoliczności, będą zgodnie ze swym prawem wewnętrznym współpracowały w wymianie informacji umożliwiających im ustalenie:

- a) czy osoby przekraczające lub usiłujące przekroczyć granicę państwa posługując się dokumentami podróży należącymi do innych osób lub bez dokumentów podróży, są sprawcami lub ofiarami handlu ludźmi;
- b) rodzajów dokumentów podróży używanych przy przekraczaniu lub próbie przekroczenia granicy państwa w celu handlu ludźmi; oraz
- c) środków i metod stosowanych przez zorganizowane grupy przestępcze w celu handlu ludźmi, włącznie z werbowaniem i transportem ofiar, szlakami oraz powiązaniem pomiędzy osobami i grupami uczestniczącymi w takim handlu oraz możliwych sposobów ich wykrywania.

2. Państwa-Strony zapewnią lub nasilą szkolenia dla funkcjonariuszy organów ścigania, służb imigracyjnych oraz innych właściwych organów w zakresie zapobiegania handlowi ludźmi. Szkolenia powinny koncentrować się na metodach zapobiegania takiemu handlowi, ścigania handlarzy oraz ochrony praw ofiar, w tym ochrony ofiar przed handlarzami. Szkolenia powinny również brać pod uwagę potrzebę uwzględnienia praw człowieka oraz kwestii delikatnej natury związanych z dziećmi i płcią, a także powinny zachęcać do współpracy z organizacjami pozarządowymi, innymi właściwymi organizacjami oraz czynnikami społeczeństwa obywatelskiego.

3. Państwo-Strona otrzymujące informacje powinno zastosować się do wszelkich wymogów Państwa-Strony przekazującego informacje ograniczających wykorzystanie tych informacji.

Artykuł 11

Działania podejmowane na granicy

1. Nie naruszając zobowiązań międzynarodowych dotyczących swobodnego przepływu osób, Państwa-Strony wzmocnią, w miarę możliwości, środki kontroli granicznej, jakie mogą okazać się konieczne dla zapobiegania i wykrywania handlu ludźmi.

2. Każde Państwo-Strona podejmie, w możliwym zakresie, ustawodawcze lub inne stosowne działania mające na celu zapobieganie wykorzystywaniu środków transportu należących do przewoźników do popełniania czynów uznanych za przestępstwa zgodnie z artykułem 5 niniejszego Protokołu.

3. W razie konieczności i nie naruszając obowiązujących konwencji międzynarodowych, działania takie będą obejmować wprowadzenie w stosunku do przewoźników, włączając w to firmy transportowe, właścicieli lub operatorów dowolnych środków transportu, obowiązku upewnienia się, że wszyscy pasażerowie posiadają dokumenty podróży wymagane przy wjeździe do Państwa przyjmującego.

4. Każde Państwo-Strona, zgodnie ze swoim prawem wewnętrznym, podejmie niezbędne działania wprowadzające sankcje za naruszenie obowiązku określonego w ustępie 3.

5. Każde Państwo-Strona rozważy podjęcie działań umożliwiających, zgodnie ze swoim prawem wewnętrznym, odmówienie prawa wjazdu lub cofnięcie wizy osobom mającym związek z popełnieniem czynów uznanych za przestępstwa zgodnie z niniejszym Protokołem.

6. Nie naruszając artykułu 27 Konwencji, Państwa-Strony rozważą rozszerzenie współpracy pomiędzy organami kontroli granicznej poprzez, inter alia, ustanowienie i utrzymywanie bezpośrednich kanałów wymiany informacji.

Artykuł 12 **Bezpieczeństwo i kontrola dokumentów**

Każde Państwo-Strona, stosownie do dostępnych środków, podejmie takie działania jakie mogą okazać się konieczne dla:

- a) zagwarantowania takiej jakości wystawianych przez siebie dokumentów podróży lub dokumentów tożsamości, która uniemożliwiłaby ich niewłaściwe użycie, sfałszowanie, nielegalne przerobienie, skopiowanie lub wydanie; oraz
- b) zapewnienia integralności i bezpieczeństwa dokumentów podróży lub dokumentów tożsamości wystawianych przez Państwo-Stronę lub w ich imieniu oraz zapobiegania ich nielegalnemu wytwarzaniu, wystawianiu i wykorzystywaniu.

Artykuł 13 **Legalność i ważność dokumentów**

Na wniosek innego Państwa-Strony, zgodnie ze swoim prawem wewnętrznym, Państwo-Strona sprawdzi w rozsądnym czasie legalność i ważność dokumentów podróży lub dokumentów tożsamości wystawionych lub rzekomo wystawionych w jego imieniu, a co do których istnieje podejrzenie, że są wykorzystywane dla celów handlu ludźmi.

IV. Postanowienia końcowe

Artykuł 14 **Klauzula zastrzeżenia**

1. Żadne z postanowień niniejszego Protokołu nie narusza innych praw, zobowiązań, ani obowiązków Państw i osób wynikających z prawa międzynarodowego, w tym międzynarodowego prawa humanitarnego oraz międzynarodowego prawa ochrony praw człowieka, a w szczególności, tam gdzie ma to zastosowanie, Konwencji z 1951 roku oraz

Protokołu z 1967 roku dotyczących statusu uchodźców oraz zawartej w nich zasady nie wydalania.

2. Działania określone w niniejszym Protokole będą interpretowane oraz stosowane w sposób nie powodujący dyskryminacji osób z tytułu bycia tych osób ofiarami handlu ludźmi. Interpretacja i podejmowanie takich działań powinno być zgodne z zasadami niedyskryminacji uznanymi na arenie międzynarodowej.

Artykuł 15 **Rozstrzyganie sporów**

1. Państwa-Strony będą dążyły do rozstrzygania sporów dotyczących interpretacji lub stosowania niniejszego Protokołu w drodze negocjacji.

2. Jakikolwiek spór dotyczący interpretacji lub stosowania niniejszego Protokołu wynikły pomiędzy dwoma lub więcej Państwami-Stronami, który w rozsądnym czasie nie został rozstrzygnięty w drodze negocjacji, zostanie, na wniosek jednego z tych Państw-Stron, przekazany do rozstrzygnięcia w drodze arbitrażu. Jeśli, w okresie 6 miesięcy od daty wniosku o arbitraż, Państwa-Strony nie zdołają uzgodnić procedury postępowania arbitrażowego, wówczas każde z tych Państw-Stron może przedłożyć spór Międzynarodowemu Trybunałowi Sprawiedliwości składając wniosek zgodnie ze statutem Trybunału.

3. Każde Państwo-Strona, w czasie podpisywania, ratyfikacji, przyjmowania lub zatwierdzania niniejszego Protokołu lub w chwili przystępowania do niego, może oświadczyć, iż nie uważa się za związane ustępem 2. Pozostałe Państwa-Strony nie będą wówczas związane ustępem 2 w stosunku do takiego Państwa-Strony, które złożyło takie zastrzeżenie.

4. Każde Państwo-Strona, które złożyło zastrzeżenie zgodnie z ustępem 3 może w dowolnym czasie wycofać to zastrzeżenie w drodze powiadomienia skierowanego do Sekretarza Generalnego Narodów Zjednoczonych.

Artykuł 16 **Podpisanie, ratyfikacja, przyjęcie, zatwierdzenie i przystąpienie**

1. Niniejszy Protokół będzie otwarty do podpisu dla wszystkich Państw w okresie od 12 do 15 grudnia 2000 roku w Palermo (Włochy), a następnie w siedzibie Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku do dnia 12 grudnia 2002 roku.

2. Niniejszy Protokół będzie ponadto otwarty do podpisu dla regionalnych organizacji integracji gospodarczej, pod warunkiem, że przynajmniej jedno Państwo członkowskie takiej organizacji podpisało niniejszy Protokół zgodnie z ustępem 1.

3. Niniejszy Protokół podlega ratyfikacji, przyjęciu lub zatwierdzeniu. Dokumenty ratyfikacyjne, przyjęcia lub zatwierdzenia zostaną złożone Sekretarzowi Generalnemu Narodów Zjednoczonych. Regionalna organizacja integracji gospodarczej może złożyć swój dokument ratyfikacyjny, przyjęcia lub zatwierdzenia, jeśli uczyniło to co najmniej jedno z jej Państw Członkowskich. W takim dokumencie ratyfikacyjnym, przyjęcia lub zatwierdzenia organizacja ta określi zakres swoich kompetencji w stosunku do kwestii regulowanych niniejszym Protokołem. Organizacja ta poinformuje również depozytariusza o wszelkich istotnych zmianach zakresu swoich kompetencji.

4. Niniejszy Protokół jest otwarty do przystąpienia dla jakiegokolwiek Państwa lub jakiegokolwiek regionalnej organizacji integracji gospodarczej, której przynajmniej jedno Państwo Członkowskie jest Stroną niniejszego Protokołu. Dokumenty przystąpienia zostaną złożone Sekretarzowi Generalnemu Narodów Zjednoczonych. W chwili przystąpienia

regionalna organizacja integracji gospodarczej określi zakres swoich kompetencji w odniesieniu do kwestii regulowanych niniejszym Protokołem. Organizacja ta informuje również depozytariusza o wszelkich istotnych zmianach zakresu swoich kompetencji.

Artykuł 17 **Wejście w życie**

1. Niniejszy Protokół wejdzie w życie dziewięćdziesiątego dnia od daty złożenia czterdziestego dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia, z zastrzeżeniem, że Protokół nie wejdzie w życie przed wejściem w życie Konwencji. W rozumieniu niniejszego ustępu, jakikolwiek dokument złożony przez regionalną organizację integracji gospodarczej nie będzie uważany za dokument dodatkowy wobec tych, jakie zostały złożone przez Państwa członkowskie tej organizacji.

2. Dla wszystkich Państw i regionalnych organizacji integracji gospodarczej ratyfikujących, przyjmujących, zatwierdzających lub przystępujących do niniejszego Protokołu po złożeniu czterdziestego dokumentu potwierdzającego taką czynność, niniejszy Protokół wejdzie w życie trzydziestego dnia od daty złożenia przez to Państwo lub organizację odpowiedniego dokumentu lub w dniu wejścia w życie niniejszego Protokołu zgodnie z ustępem 1, w zależności od tego, która data będzie późniejsza.

Artykuł 18 **Poprawki**

1. Po upływie 5 lat od wejścia w życie niniejszego Protokołu, Państwo-Strona niniejszego Protokołu może zaproponować poprawkę i przedłożyć ją Sekretarzowi Generalnemu Narodów Zjednoczonych, który następnie przekaze proponowaną poprawkę Państwom-Stronom oraz Konferencji Stron Konwencji w celu rozważenia propozycji i podjęcia decyzji. Państwa-Strony niniejszego Protokołu zgromadzone na Konferencji Stron podejmą wszelkie starania w celu osiągnięcia konsensusu w sprawie każdej poprawki. W sytuacji, gdy wszelkie możliwości osiągnięcia konsensusu zostaną wyczerpane, a porozumienie nie zostanie osiągnięte, jako ostatnia możliwość dla przyjęcia poprawki wymagana będzie większość dwóch trzecich głosów Państw-Stron niniejszego Protokołu obecnych i głosujących na posiedzeniu Konferencji Stron.

2. Regionalne organizacje integracji gospodarczej, w kwestiach leżących w zakresie ich kompetencji, będą korzystać z przysługującego im na mocy niniejszego artykułu prawa głosu w liczbie głosów równej liczbie Państw członkowskich tych organizacji będących Stronami niniejszego Protokołu. Organizacje te nie mogą korzystać ze swego prawa głosu, jeżeli ich Państwa członkowskie korzystają ze swego prawa głosu i vice versa.

3. Poprawka przyjęta zgodnie z ustępem 1 podlega ratyfikacji, przyjęciu lub zatwierdzeniu przez Państwa-Strony.

4. Poprawka przyjęta zgodnie z ustępem 1 wejdzie w życie w odniesieniu do Państwa-Strony po upływie dziewięćdziesięciu dni od daty złożenia Sekretarzowi Generalnemu Narodów Zjednoczonych dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia lub zatwierdzenia tej poprawki.

5. Z chwilą wejścia w życie poprawki, staje się ona wiążąca dla tych Państw-Stron, które wyraziły zgodę na związanie się nią. Pozostałe Państwa-Strony pozostaną nadal związane postanowieniami niniejszego Protokołu oraz wszelkimi wcześniejszymi poprawkami, które zostały przez nie ratyfikowane, przyjęte lub zatwierdzone.

Artykuł 19 **Wypowiedzenie**

1. Państwo-Strona może wypowiedzieć niniejszy Protokół w drodze pisemnego powiadomienia Sekretarza Generalnego Narodów Zjednoczonych. Wypowiedzenie wejdzie w życie po upływie jednego roku od daty otrzymania powiadomienia przez Sekretarza Generalnego.

2. Regionalna organizacja integracji gospodarczej przestaje być Stroną niniejszego Protokołu z chwilą jego wypowiedzenia przez wszystkie Państwa Członkowskie tej organizacji.

Artykuł 20 **Depozytariusz i języki**

1. Sekretarz Generalny Narodów Zjednoczonych zostaje wyznaczony depozytariuszem niniejszego Protokołu.

2. Oryginał niniejszego Protokołu, którego teksty w językach arabskim, chińskim, angielskim, francuskim, rosyjskim i hiszpańskim są jednakowo autentyczne, zostanie złożony u Sekretarza Generalnego Narodów Zjednoczonych.

NA DOWÓD CZEGO, niżej podpisani pełnomocnicy, należycie upoważnieni przez ich Rządy, podpisali niniejszy Protokół.

Za zgodność tłumaczenia z oryginałem w języku angielskim:

**PROTOCOL TO PREVENT, SUPPRESS AND PUNISH
TRAFFICKING IN PERSONS, ESPECIALLY WOMEN AND
CHILDREN, SUPPLEMENTING THE UNITED NATIONS
CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME**

Preamble

The States Parties to this Protocol,

Declaring that effective action to prevent and combat trafficking in persons, especially women and children, requires a comprehensive international approach in the countries of origin, transit and destination that includes measures to prevent such trafficking, to punish the traffickers and to protect the victims of such trafficking, including by protecting their internationally recognized human rights,

Taking into account the fact that, despite the existence of a variety of international instruments containing rules and practical measures to combat the exploitation of persons, especially women and children, there is no universal instrument that addresses all aspects of trafficking in persons,

Concerned that, in the absence of such an instrument, persons who are vulnerable to trafficking will not be sufficiently protected,

Recalling General Assembly resolution 53/111 of 9 December 1998, in which the Assembly decided to establish an open-ended intergovernmental ad hoc committee for the purpose of elaborating a comprehensive international convention against transnational organized crime and of discussing the elaboration of, inter alia, an international instrument addressing trafficking in women and children,

Convinced that supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime with an international instrument for the prevention, suppression and punishment of trafficking in persons, especially women and children, will be useful in preventing and combating that crime,

Have agreed as follows:

I. General provisions

Article 1

*Relation with the United Nations Convention
against Transnational Organized Crime*

1. This Protocol supplements the United Nations Convention against Transnational Organized Crime. It shall be interpreted together with the Convention.

2. The provisions of the Convention shall apply, *mutatis mutandis*, to this Protocol unless otherwise provided herein.

3. The offences established in accordance with article 5 of this Protocol shall be regarded as offences established in accordance with the Convention.

Article 2

Statement of purpose

The purposes of this Protocol are:

(a) To prevent and combat trafficking in persons, paying particular attention to women and children;

(b) To protect and assist the victims of such trafficking, with full respect for their human rights; and

(c) To promote cooperation among States Parties in order to meet those objectives.

Article 3

Use of terms

For the purposes of this Protocol:

(a) "Trafficking in persons" shall mean the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons, by means of the threat or use of force or other forms of coercion, of abduction, of fraud, of deception, of the abuse of power or of a position of vulnerability or of the giving or receiving of payments or benefits to achieve the consent of a person having control over another person, for the purpose of exploitation. Exploitation shall include, at a minimum, the exploitation of the prostitution of others or other forms of sexual exploitation, forced labour or services, slavery or practices similar to slavery, servitude or the removal of organs;

(b) The consent of a victim of trafficking in persons to the intended exploitation set forth in subparagraph (a) of this article shall be irrelevant where any of the means set forth in subparagraph (a) have been used;

(c) The recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of a child for the purpose of exploitation shall be considered "trafficking in persons" even if this does not involve any of the means set forth in subparagraph (a) of this article;

(d) "Child" shall mean any person under eighteen years of age.

Article 4
Scope of application

This Protocol shall apply, except as otherwise stated herein, to the prevention, investigation and prosecution of the offences established in accordance with article 5 of this Protocol, where those offences are transnational in nature and involve an organized criminal group, as well as to the protection of victims of such offences.

Article 5
Criminalization

1. Each State Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences the conduct set forth in article 3 of this Protocol, when committed intentionally.

2. Each State Party shall also adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences:

(a) Subject to the basic concepts of its legal system, attempting to commit an offence established in accordance with paragraph 1 of this article;

(b) Participating as an accomplice in an offence established in accordance with paragraph 1 of this article; and

(c) Organizing or directing other persons to commit an offence established in accordance with paragraph 1 of this article.

II. Protection of victims of trafficking in persons

Article 6
Assistance to and protection of victims of
trafficking in persons

1. In appropriate cases and to the extent possible under its domestic law, each State Party shall protect the privacy and identity of victims of trafficking in persons, including, inter alia, by making legal proceedings relating to such trafficking confidential.

2. Each State Party shall ensure that its domestic legal or administrative system contains measures that provide to victims of trafficking in persons, in appropriate cases:

(a) Information on relevant court and administrative proceedings;

(b) Assistance to enable their views and concerns to be presented and considered at appropriate stages of criminal proceedings against offenders, in a manner not prejudicial to the rights of the defence.

3. Each State Party shall consider implementing measures to provide for the physical, psychological and social recovery of victims of

trafficking in persons, including, in appropriate cases, in cooperation with non-governmental organizations, other relevant organizations and other elements of civil society, and, in particular, the provision of:

- (a) Appropriate housing;
- (b) Counselling and information, in particular as regards their legal rights, in a language that the victims of trafficking in persons can understand;
- (c) Medical, psychological and material assistance; and
- (d) Employment, educational and training opportunities.

4. Each State Party shall take into account, in applying the provisions of this article, the age, gender and special needs of victims of trafficking in persons, in particular the special needs of children, including appropriate housing, education and care.

5. Each State Party shall endeavour to provide for the physical safety of victims of trafficking in persons while they are within its territory.

6. Each State Party shall ensure that its domestic legal system contains measures that offer victims of trafficking in persons the possibility of obtaining compensation for damage suffered.

Article 7
Status of victims of trafficking in persons
in receiving States

1. In addition to taking measures pursuant to article 6 of this Protocol, each State Party shall consider adopting legislative or other appropriate measures that permit victims of trafficking in persons to remain in its territory, temporarily or permanently, in appropriate cases.

2. In implementing the provision contained in paragraph 1 of this article, each State Party shall give appropriate consideration to humanitarian and compassionate factors.

Article 8
Repatriation of victims of trafficking in persons

1. The State Party of which a victim of trafficking in persons is a national or in which the person had the right of permanent residence at the time of entry into the territory of the receiving State Party shall facilitate and accept, with due regard for the safety of that person, the return of that person without undue or unreasonable delay.

2. When a State Party returns a victim of trafficking in persons to a State Party of which that person is a national or in which he or she had, at the time of entry into the territory of the receiving State Party, the right of permanent residence, such return shall be with due regard for the safety of

that person and for the status of any legal proceedings related to the fact that the person is a victim of trafficking and shall preferably be voluntary.

3. At the request of a receiving State Party, a requested State Party shall, without undue or unreasonable delay, verify whether a person who is a victim of trafficking in persons is its national or had the right of permanent residence in its territory at the time of entry into the territory of the receiving State Party.

4. In order to facilitate the return of a victim of trafficking in persons who is without proper documentation, the State Party of which that person is a national or in which he or she had the right of permanent residence at the time of entry into the territory of the receiving State Party, shall agree to issue, at the request of the receiving State Party, such travel documents or other authorization as may be necessary to enable the person to travel to and re-enter its territory.

5. This article shall be without prejudice to any right afforded to victims of trafficking in persons by any domestic law of the receiving State Party.

6. This article shall be without prejudice to any applicable bilateral or multilateral agreement or arrangement that governs, in whole or in part, the return of victims of trafficking in persons.

III. Prevention, cooperation and other measures

Article 9

Prevention of trafficking in persons

1. States Parties shall establish comprehensive policies, programmes and other measures:

- (a) To prevent and combat trafficking in persons; and
- (b) To protect victims of trafficking in persons, especially women and children, from revictimization.

2. States Parties shall endeavour to undertake measures such as research, information and mass media campaigns and social and economic initiatives to prevent and combat trafficking in persons.

3. Policies, programmes and other measures established in accordance with this article shall, as appropriate, include cooperation with non-governmental organizations, other relevant organizations and other elements of civil society.

4. States Parties shall take or strengthen measures, including through bilateral or multilateral cooperation, to alleviate the factors that make persons, especially women and children, vulnerable to trafficking, such as poverty, underdevelopment and lack of equal opportunity.

5. States Parties shall adopt or strengthen legislative or other measures, such as educational, social or cultural measures, including through bilateral and multilateral cooperation, to discourage the demand that fosters all forms of exploitation of persons, especially women and children, that leads to trafficking.

Article 10

Information exchange and training

1. Law enforcement, immigration or other relevant authorities of States Parties shall, as appropriate, cooperate with one another by exchanging information, in accordance with their domestic law, to enable them to determine:

(a) Whether individuals crossing or attempting to cross an international border with travel documents belonging to other persons or without travel documents are perpetrators or victims of trafficking in persons;

(b) The types of travel document that individuals have used or attempted to use to cross an international border for the purpose of trafficking in persons; and

(c) The means and methods used by organized criminal groups for the purpose of trafficking in persons, including the recruitment and transportation of victims, routes and links between and among individuals and groups engaged in such trafficking, and possible measures for detecting them.

2. States Parties shall provide or strengthen training for law enforcement, immigration and other relevant officials in the prevention of trafficking in persons. The training should focus on methods used in preventing such trafficking, prosecuting the traffickers and protecting the rights of the victims, including protecting the victims from the traffickers. The training should also take into account the need to consider human rights and child- and gender-sensitive issues and it should encourage cooperation with non-governmental organizations, other relevant organizations and other elements of civil society.

3. A State Party that receives information shall comply with any request by the State Party that transmitted the information that places restrictions on its use.

Article 11

Border measures

1. Without prejudice to international commitments in relation to the free movement of people, States Parties shall strengthen, to the extent

possible, such border controls as may be necessary to prevent and detect trafficking in persons.

2. Each State Party shall adopt legislative or other appropriate measures to prevent, to the extent possible, means of transport operated by commercial carriers from being used in the commission of offences established in accordance with article 5 of this Protocol.

3. Where appropriate, and without prejudice to applicable international conventions, such measures shall include establishing the obligation of commercial carriers, including any transportation company or the owner or operator of any means of transport, to ascertain that all passengers are in possession of the travel documents required for entry into the receiving State.

4. Each State Party shall take the necessary measures, in accordance with its domestic law, to provide for sanctions in cases of violation of the obligation set forth in paragraph 3 of this article.

5. Each State Party shall consider taking measures that permit, in accordance with its domestic law, the denial of entry or revocation of visas of persons implicated in the commission of offences established in accordance with this Protocol.

6. Without prejudice to article 27 of the Convention, States Parties shall consider strengthening cooperation among border control agencies by, inter alia, establishing and maintaining direct channels of communication.

Article 12

Security and control of documents

Each State Party shall take such measures as may be necessary, within available means:

(a) To ensure that travel or identity documents issued by it are of such quality that they cannot easily be misused and cannot readily be falsified or unlawfully altered, replicated or issued; and

(b) To ensure the integrity and security of travel or identity documents issued by or on behalf of the State Party and to prevent their unlawful creation, issuance and use.

Article 13

Legitimacy and validity of documents

At the request of another State Party, a State Party shall, in accordance with its domestic law, verify within a reasonable time the legitimacy and validity of travel or identity documents issued or purported

to have been issued in its name and suspected of being used for trafficking in persons.

IV. Final provisions

Article 14

Saving clause

1. Nothing in this Protocol shall affect the rights, obligations and responsibilities of States and individuals under international law, including international humanitarian law and international human rights law and, in particular, where applicable, the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees and the principle of non-refoulement as contained therein.

2. The measures set forth in this Protocol shall be interpreted and applied in a way that is not discriminatory to persons on the ground that they are victims of trafficking in persons. The interpretation and application of those measures shall be consistent with internationally recognized principles of non-discrimination.

Article 15

Settlement of disputes

1. States Parties shall endeavour to settle disputes concerning the interpretation or application of this Protocol through negotiation.

2. Any dispute between two or more States Parties concerning the interpretation or application of this Protocol that cannot be settled through negotiation within a reasonable time shall, at the request of one of those States Parties, be submitted to arbitration. If, six months after the date of the request for arbitration, those States Parties are unable to agree on the organization of the arbitration, any one of those States Parties may refer the dispute to the International Court of Justice by request in accordance with the Statute of the Court.

3. Each State Party may, at the time of signature, ratification, acceptance or approval of or accession to this Protocol, declare that it does not consider itself bound by paragraph 2 of this article. The other States Parties shall not be bound by paragraph 2 of this article with respect to any State Party that has made such a reservation.

4. Any State Party that has made a reservation in accordance with paragraph 3 of this article may at any time withdraw that reservation by notification to the Secretary-General of the United Nations.

Article 16
Signature, ratification, acceptance,
approval and accession

1. This Protocol shall be open to all States for signature from 12 to 15 December 2000 in Palermo, Italy, and thereafter at United Nations Headquarters in New York until 12 December 2002.

2. This Protocol shall also be open for signature by regional economic integration organizations provided that at least one member State of such organization has signed this Protocol in accordance with paragraph 1 of this article.

3. This Protocol is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations. A regional economic integration organization may deposit its instrument of ratification, acceptance or approval if at least one of its member States has done likewise. In that instrument of ratification, acceptance or approval, such organization shall declare the extent of its competence with respect to the matters governed by this Protocol. Such organization shall also inform the depositary of any relevant modification in the extent of its competence.

4. This Protocol is open for accession by any State or any regional economic integration organization of which at least one member State is a Party to this Protocol. Instruments of accession shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations. At the time of its accession, a regional economic integration organization shall declare the extent of its competence with respect to matters governed by this Protocol. Such organization shall also inform the depositary of any relevant modification in the extent of its competence.

Article 17
Entry into force

1. This Protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the fortieth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, except that it shall not enter into force before the entry into force of the Convention. For the purpose of this paragraph, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by member States of such organization.

2. For each State or regional economic integration organization ratifying, accepting, approving or acceding to this Protocol after the deposit of the fortieth instrument of such action, this Protocol shall enter into force on the thirtieth day after the date of deposit by such State or organization of

the relevant instrument or on the date this Protocol enters into force pursuant to paragraph 1 of this article, whichever is the later.

Article 18
Amendment

1. After the expiry of five years from the entry into force of this Protocol, a State Party to the Protocol may propose an amendment and file it with the Secretary-General of the United Nations, who shall thereupon communicate the proposed amendment to the States Parties and to the Conference of the Parties to the Convention for the purpose of considering and deciding on the proposal. The States Parties to this Protocol meeting at the Conference of the Parties shall make every effort to achieve consensus on each amendment. If all efforts at consensus have been exhausted and no agreement has been reached, the amendment shall, as a last resort, require for its adoption a two-thirds majority vote of the States Parties to this Protocol present and voting at the meeting of the Conference of the Parties.

2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote under this article with a number of votes equal to the number of their member States that are Parties to this Protocol. Such organizations shall not exercise their right to vote if their member States exercise theirs and vice versa.

3. An amendment adopted in accordance with paragraph 1 of this article is subject to ratification, acceptance or approval by States Parties.

4. An amendment adopted in accordance with paragraph 1 of this article shall enter into force in respect of a State Party ninety days after the date of the deposit with the Secretary-General of the United Nations of an instrument of ratification, acceptance or approval of such amendment.

5. When an amendment enters into force, it shall be binding on those States Parties which have expressed their consent to be bound by it. Other States Parties shall still be bound by the provisions of this Protocol and any earlier amendments that they have ratified, accepted or approved.

Article 19
Denunciation

1. A State Party may denounce this Protocol by written notification to the Secretary-General of the United Nations. Such denunciation shall become effective one year after the date of receipt of the notification by the Secretary-General.

2. A regional economic integration organization shall cease to be a Party to this Protocol when all of its member States have denounced it.

Article 20
Depositary and languages

1. The Secretary-General of the United Nations is designated depositary of this Protocol.

2. The original of this Protocol, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned plenipotentiaries, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this Protocol.

Tłoczono z polecenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Skierowano do druku 28 października 2002 r.

Cena 7,50 zł + 22% VAT

